

Informasjon i samsvar med kravene i åttende del av kapitalkravsforordningen (CRR (EU) 2013/575).

(Pilar 3)

Per 31. desember 2023 Totens Sparebank

INNHOLDSFORTEGNELSE

INFORMASJON I SAMSVAR MED KRAVENE I ÅTTENDE DEL AV KAPITALKRAVSFORORDNINGEN (CRR (EU) 2013/575). (PILAR 3)	0
1. Innledning og formål med dokumentet	3
1.1 Risikoerklæring	3
1.2 Bekreftelse	3
2. Konsolidering	4
2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv.....	4
2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	4
3. Kapitalkrav	5
3.2 Ansvarlig kapital og kapitalkrav	5
3.3 Uvektet kjernekapitalandel.....	7
4. Kredittrisiko og motpartsrisiko	8
4.2 Definisjon misligholdte engasjement:.....	8
4.3 Metode for beregning av nedskrivninger	8
4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og typer av motparter.	9
4.5 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	10
4.6 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	10
4.7 Endringer i tapsavsetninger	11
4.8 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	11
4.9 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	12
4.10 Eiendeler som kan stilles som sikkerhet for lån i sentralbanken.....	12
4.11 Motpartsrisiko knyttet til derivater	13
5. Egenkapitalposisjoner.....	14
6. Renterisiko	14
7. Styring og kontroll av risiko	15
7.1 Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov – ICAAP (pilar 2)	15
7.2 Bruk av ICAAP i banken.....	16
7.3 Organisering av risikostyringen	16
7.3.1 Kredittrisiko	19
7.3.2 Likviditetsrisiko	21
7.3.3 Markedsrisiko.....	24
7.3.4 Risikoanalyse operasjonell risiko.....	25
7.3.5 Forretningsmessig og strategisk risiko.....	25

7.4 Mål for kapitaldekning	26
8. BAnkens retningslinjer for godtgørelsespolitikk	27
9. Informasjonsplikt for foretak som har eierinteresser i foretak som utsteder obligasjoner med fortrinnsrett	27
10. Standardiserte skjemaer for offentliggjøring av opplysninger om ansvarlig kapital.....	28

1. INNLEDNING OG FORMÅL MED DOKUMENTET

Styrene i Totens Sparebank og SpareBank 1 Østlandet informerte den 3. januar 2024 om at de hadde vedtatt en intensjonsavtale om å slå sammen de to bankene. Sammenslåingen ble vedtatt av generalforsamlingene den 22. februar, men er betinget av at nødvendige myndighetsgodkjenninger gis uten vilkår eller på vilkår som ikke vesentlig endrer forutsetningene bankene har lagt til grunn ved inngåelsen av fusjonsplanen. Det tas sikte på å gjennomføre sammenslåingen i løpet av fjerde kvartal 2024.

Parallelt med arbeidet med fusjonsplanen har styret vedtatt risikostrategier med rammer og budsjett for 2024 med forutsetning om fortsatt drift som selvstendig bank. Vurderinger av risikoeksponeringer, beregninger av kapitalbehov og kapitalmål vil gjelde frem til juridisk fusjon mellom bankene, det er dermed ingen endringer i forhold til tidligere mht. hvordan risiko og kapitalbehov vurderes.

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter åttende del av kapitalkravsforordningen (CRR (EU) 2013/575), jf. forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV del XI. Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2023 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko i pilar 1.

1.1 Risikoerklæring

Styret i Totens Sparebank har vedtatt at konsernet skal ha en lav til moderat risikoprofil og har fastsatt rammer innenfor alle vesentlige risikoområder for å sikre dette. Risikoutviklingen følges opp gjennom regelmessig styrerapportering. Styrets oppfatning er at Totens Sparebanks samlede risiko ikke overstiger bankens risikotoleranse. Styret har etter risikoanalysen i bankens vurdering av risiko- og kapitalbehov (ICAAP) ikke funnet grunn til å gjøre endringer i bankens risikorammer eller den overordnede oppfølging av risikofaktorer.

1.2 Bekreftelse

Banksjef Risk og Compliance og banksjef Økonomi og Finans bekrefter at bankens pilar 3-dokumentasjon per 31. desember 2023 er utarbeidet i samsvar med kravene til offentliggjøring som er beskrevet i åttende del av kapitalkravsforordningen (CRR (EU) 2013/575), jf. Forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV del XI.

For vurdering av de viktigste risikoområdene tilknyttet bankens forretningsmodell vises det til beskrivelsene av de enkelte risikoområdene i egne kapitler i dette dokumentet.

2. KONSOLIDERING

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Tabellene gir en oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet, selskaper hvor investeringen er fratrukket i ansvarlig kapital og selskaper i konsernet som ikke er konsolidert og hvor investeringen ikke er fratrukket i ansvarlig kapital:

Selskaper som er fullt konsolidert - oppkjøpsmetoden (datterselskaper)

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Vallehaven AS	100.000	21.751	100 %	1	Lena	Eiendomsselskap
Totens Sparebank Boligkreditt AS	225.000	269.227	100 %	1	Lena	Kredittforetak

Selskaper som er delvis konsolidert - egenkapitalmetoden (tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet)

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Eika Gruppen AS	1.458.151	446.194	6 %	6 %	Oslo	Finanskonsern
Eika Boligkreditt AS	38.600.525	164.919	3 %	3 %	Oslo	Kredittforetak

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Samtlige selskaper er konsolidert etter de samme prinsipper i regnskapsmessig sammenheng som i kapitaldekningsmessig sammenheng.

Reglene for eierskap i andre finansinstitusjoner medfører et fradrag på 409 millioner kroner i den ansvarlige kapitalen i konsernet og 422 millioner kroner i morbank.

3. KAPITALKRAV

3.2 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

	Morbank	Konsern	Gruppen
Eierandelskapital	367.472	367.472	407.502
Overkursfond	109.992	109.992	299.417
Opptjent egenkapital fra tidligere år	1.736.372	1.861.996	1.580.996
Årets resultat	285.490	292.357	294.174
Sum balanseført egenkapital	2.499.326	2.631.817	2.582.089
Ikke kvalifiserende andel av årets overskudd	-193.686	-193.686	-195.503
Fradrag for immaterielle eiendeler og goodwill og øvrige fradrag	-3.132	-3.132	-6.164
Fradrag for eiendeler til virkelig verdi	-2.321	-2.551	-3.313
Fradrag fra eierskap i ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-421.747	-408.521	-15.819
Ren kjernekapital	1.878.440	2.023.927	2.361.290
Fondsobligasjoner	125.000	125.000	146.425
Kjernekapital	2.003.440	2.148.927	2.507.715
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	200.000	200.000	228.420
Tilleggskapital	200.000	200.000	228.420
Netto ansvarlig kapital	2.203.440	2.348.927	2.736.135
Ren kjernekapital i % av beregningsgrunnlag	19,34 %	18,82 %	19,30 %
Kjernekapital i % av beregningsgrunnlag	20,63 %	19,98 %	20,49 %
Ansvarlig kapital i % av beregningsgrunnlag	22,69 %	21,84 %	22,37 %
Uvektet kjernekapitalandel i %	10,32 %	9,49 %	9,47 %

Tabellen nedenfor viser beregningsgrunnlag for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i CRR/CRD IV-forskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet beregningsgrunnlag.

Pilar III
Totens Sparebank

	Morbank	Konsern	Gruppen
	Grunnlag	Grunnlag	Grunnlag
Kreditt risiko			
Engasjementsbeløp per sektor:			
Lokale og regionale myndigheter	18.056	18.056	58.772
Offentlig eide foretak	0		
Institusjoner	182.484	106.599	147.651
Foretak	105.725	105.715	131.905
Engasjement med høy risikovekt			
Massemarkedsengasjementer	1.736.488	1.736.488	1.879.679
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	5.587.988	6.899.016	7.827.646
Forfalte engasjementer	254.927	254.927	263.084
Obligasjoner med fortrinnsrett	135.183	150.389	174.939
Verdipapirfond			4.946
Egenkapitalposisjoner	525.362	247.610	384.795
Øvrige engasjementer	138.942	149.349	187.105
CVA tillegg derivater (Credit Value Adjustemnet)	75.717	75.717	109.836
Operasjonell risiko	951.884	1.010.944	1.065.597
Beregningsgrunnlag total	9.712.756	10.754.810	12.235.955
Overskudd av ansvarlig kapital	1.426.420	1.488.542	1.757.259

I vedtak av 14.03.2023 har Finanstilsynet fastsatt Pilar 2-kravet til 1,5 %, bestående av minimum 0,84 % ren kjernekapital og minimum 1,13 % kjernekapital. Banken skal i tillegg ha en samlet buffer utover minstekravet bestående av ren kjernekapital, for å dekke summen av de til enhver tid gjeldende bufferkrav i pilar 1, jfr. finansforetaksloven § 14-3. Finanstilsynets vedtak gjelder fra 31.03.2023 og innebærer følgende minstekrav til Kapital:

Kapitalkrav	Fra 31.12.2023
Minstekrav til ren kjernekapital (pilar 1 + pilar 2)	5,34 %
Minstekrav til kjernekapital (pilar 1 + pilar 2)	7,13 %
Minstekrav til ansvarlig kapital (pilar 1 + pilar 2)	9,50 %
Kapitalbufferkrav	9,50 %
Kapitalkrav inkl. samlede bufferkrav	Fra 31.12.2023
Samlet krav til ren kjernekapital	14,84 %
Samlet krav til kjernekapital	16,63 %
Samlet krav til ansvarlig kapital	19,00 %
Samlet krav til uvektet kjernekapitalandel	3,00 %
Kapitalkravsmargin	
Finanstilsynets forventning til kapitalkravsmargin	1,00 %

Per 31.12.2023 har banken et minimumsmål for ren kjernekapital på 16,0 %. Ved fastsettelse av bankens kapitalmål har styret lagt til grunn at kapitalnivået til enhver tid skal overstige summen av kapitalkrav i pilar 1, summen av kombinerte bufferkrav, samt det høyeste av ilagt pilar 2-krav fra Finanstilsynet og det internt beregnede kapitalbehovet i pilar 2. Videre har styret tilpasset kapitalmålet for den kommende treårsperioden slik at det er god margin til det samlede kapitalkravet i henhold til Finanstilsynets forventninger.

Kapitalmål - konsolidert	2024 - 2026
Ren kjernekapitaldekning	15,8 %
Kjernekapitaldekning	17,6 %
Ansvarlig kapitaldekning	20,0 %
Mål for uvektet kjernekapitalandel konsolidert	5,5 %

Banken har per 31.12.2023 krav til ren kjernekapital, inkludert samlede bufferkrav, på kr 1 360 millioner i morbanken og kr 1.713 millioner i gruppen:

Bufferkrav	31.12.2023	Morbank 31.12.2023	Konsern 31.12.2023	Gruppen 31.12.2023
Minimumskrav ren kjernekapital	4,50 %	437.074	483.966	550.618
Bevaringsbuffer	2,50 %	242.819	268.870	305.899
Motsyklisk buffer	2,50 %	242.819	268.870	305.899
Systemrisikobuffer	4,50 %	437.074	483.966	550.618
Bufferkrav til ren kjernekapital	14,00 %	1.359.786	1.505.673	1.713.034
Pilar 2 krav	1,50 %			183.539
Andel av pilar 2 som krever ren kjernekapital	0,84 %			102.782
Tilgjengelig ren kjernekapital		1.877.860	2.023.347	2.361.290
Ren kjernekapital utover kravet		518.074	515.548	545.474

Gruppen har 2.361 millioner kroner i ren kjernekapital tilgjengelig til å dekke det samlede kravet til ren kjernekapital. Styrets vurdering er at kapital situasjonen er tilfredsstillende, sett i sammenheng med bankens risiko og vedtatte mål.

3.3 Uvektet kjernekapitalandel

Uvektet kjernekapitalandel regnes ut fra beregnet kjernekapital, med og uten overgangsordninger, delt på engasjementsbeløp for balanseførte og ikke balanseførte poster og engasjementsbeløp for derivater og gjenkjøpsavtaler som ikke er balanseført. Ikke balanseførte poster blir justert for konverteringsfaktorer (iht i CRR artikkel 429, nr. 10). Oversikten nedenfor viser uvektet kjernekapital inkludert selskapene som inngår i samarbeidende gruppe.

Uvektet kjernekapitalandel

Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	
Poster utenom balansen med 10 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	56.852
Poster utenom balansen med 20 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	142.524
Poster utenom balansen med 50 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	544.240
Poster utenom balansen med 100 % konverteringsfaktor etter standardmetoden	53.081
Øvrige eiendeler	25.606
(-) Regulatoriske justeringer i kjernekapital	-695
(-) Regulatoriske justeringer i kjernekapital etter overgangsregler	-695
Totalt eksponeringsbeløp	26.493.241
Totalt eksponeringsbeløp etter overgangsregler	26.493.241
Kapital	
Kjernekapital	2.523.534
Kjernekapital etter overgangsregler	2.507.715
Uvektet kjernekapitalandel	
Uvektet kjernekapitalandel	9,53
Uvektet kjernekapitalandel etter overgangsregler	9,47

4. KREDITTRISIKO OG MOTPARTSRISIKO

4.2 Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement vurderes som misligholdt når kunden ikke har betalt forfalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket. Forutsatt at misligholdet er på minimum kr 1.000 for PM-engasjement og kr 2.000 for BM-engasjement, samt at misligholdt beløp utgjør minimum 1 % av engasjementet. I tillegg ansees engasjement hvor banken vurderer det som lite sannsynlig at engasjement blir innfridd (UTP) i sin helhet som misligholdt, selv om det betjenes per dato.

4.3 Metode for beregning av nedskrivninger

Under IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap. Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler omfatter finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og fordringer på leieavtaler omfattet.

Forventet tap på kredittforringede lån beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert kontantstrøm basert på effektiv rente.

Banken innregner tapsavsetning for forventet kredittap på alle lån fra tidspunktet for førstegangs innregning. For lån hvor kredittrisikoen ikke har økt vesentlig siden førstegangs innregning måles tapet til et beløp som tilsvarer forventet kredittap over 12 måneder. Lån hvor det ikke har vært vesentlig endring i kredittrisiko og som ikke er misligholdte inngår i gruppen «stage 1».

For lån hvor kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs innregning måles tap til et beløp som tilsvarer forventet kredittap i levetiden. Vesentlig økning i kredittrisiko er definert som en nedgradering i risikoklassifiseringssystemet, blant annet basert på betalingshistorikk og informasjon om debtors betalingsevne. For eksempel anses et lån i modellen som misligholdt når det er gått 30 dager siden forfall og terminbeløpet ikke er betalt, og vil da flyttes til steg 2. Hva som ansees som en vesentlig økning i kredittrisiko varierer noe etter den opprinnelige klassifiseringen. Et engasjement som er klassifisert med svært lav risiko ved førstegangsregistrering, vil ikke nødvendigvis få en vesentlig økning i kredittrisikoen selv om det rates dårligere, mens engasjement med høy risiko vurderes strengere. Dersom kredittrisikoen for en eiendel eller gruppe av eiendeler er ansett å ha økt vesentlig siden første gangs innregning, blir engasjementet plassert i gruppen «stage 2».

I modellen som brukes i Totens Sparebank er følgende parametere satt for når et engasjement går fra stage 1 til stage 2 som følge av økning i kredittrisiko.

$PD12 > 0,2\%$ og $(PD12 > PDini + 0,5\% \text{ eller } PD12 > 2 * PDini)$

PD12 angir her sannsynligheten for at engasjementet går i mislighold i løpet av neste de neste 12 måneder per dato, mens PDini angir den beregnede sannsynligheten for at engasjementet skulle gå i mislighold når kreditten ble gitt.

For engasjement i «stage 2» avsettes det for forventet kredittap for hele den forventede levetiden til eiendelen. Dersom det oppstår et kredittap, skal renteinntekter innregnes basert på bokført beløp etter justering for tapsavsetning. Engasjement som er individuelt vurdert, eller misligholdt, og har en økning i risiko er plassert i gruppen «stage 3». Engasjement som er plassert i stage 2 tilbakeføres til stage 1 når de ikke lenger er misligholdt, eller økningen i kredittrisiko ikke lenger ansees som vesentlig i forhold til risiko når engasjementet ble gitt. Engasjement i stage 3 forblir i dette staget til de ikke lenger individuelt vurderes, eller ikke ansees som misligholdt. Da plasseres de i stage 1 eller 2 etter de kriterier som er beskrevet ovenfor.

Engasjement med svært god sikkerhet plasseres i stage 1 selv om de er individuelt vurdert. I Totens Sparebank gjelder dette kun engasjement mot Norges Bank og andre kredittinstitusjoner.

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og typer av motparter.

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder. Beløpene er for konsernet Totens Sparebank og inkludere ikke engasjement i samarbeidende gruppe.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personmarked	12.836.474	809.412	2.006	
<i>Næringssektor fordelt:</i>				
Jordbruk, skogbruk	1.244.226	151.962	2.338	
Industri	78.680	35.556	4.338	
Bygg og anlegg	1.496.300	319.115	141.341	
Varehandel	135.008	27.669	16.489	
Transport	114.785	8.143	15.184	
Overnattings- og serveringsvirksomhet	19.041	1.732	57	
Omsetning og drift av fast eiendom	2.232.581	82.030	17.368	
Faglig og finansiell tjenesteyting	48.897	9.867	474	
Forretningsmessig tjenesteyting	63.352	9.391	1.961	
Tjenesteytende næringer ellers	229.514	7.603	4.930	
Øvrige	25.222	1.150	2.431	
Sentralbank	94.586			
Kredittinstitusjoner	553.345			
Sum	19.172.010	1.463.631	208.916	20.844.557
Herav engasjementer i banken primærområder	14.869.101			
Engasjementer i øvrige områder	4.302.909			
Gjennomsnitt²	19.116.043	1.562.935	275.511	20.954.489

¹ Fratrukket nedskrivninger

² Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.5 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 3 mnd	3–12 mnd	1–3 år	3–5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	572.014	152.234	238.635	809.974	17.302.481		19.075.338
Ubenyttede rammer			699.838		763.793		1.463.631
Garantier				261.960	-		261.960
Sum	572.014	152.234	938.473	1.071.934	18.066.274	-	20.800.929

4.6 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer (over 90 dager)	Øvrige tapsutsatte engasjementer	Forventet kredittap i steg 3	Garantier med avsetning	Avsetninger på garantier
Personmarked	55.367	12.909	11.237		
Jordbruk, skogbruk	1.942	11.795	2.558		
Industri		2.596	1.063		
Bygg og anlegg	14.934	76.240	29.546		
Varehandel		3.254	2.946		
Transport	3.653	-	279		
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2	750	701		
Omsetning og drift av fast eiendom	47.809	52.039	21.501		
Faglig og finansiell tjenesteyting		1.574	1.068		
Forretningsmessig tjenesteyting	945		66		
Tjenesteytende næringer ellers	1.810	-	142		
Øvrige					
Sum	126.463	161.155	71.107	-	-

4.7 Endringer i tapsavsetninger

Utvikling i forventet kredittap på utlån, trukne kreditter, ubenyttede kreditter og garantier

	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Sum nedskr.
Forventet kredittap pr. 01.01.23	11.622	32.704	40.827	85.152
Overført til trinn 1	4.813	-4.699	-114	0
Overført til trinn 2	-2.363	2.787	-424	0
Overført til trinn 3	-809	-1.524	2.332	0
Netto endring	-5.185	9.437	25.994	30.246
Nye tap	5.131	6.469	6.101	17.701
Fraregnet tap	-2.443	-6.732	-2.677	-11.852
Forventet kredittap 31.12.2023	10.767	38.442	72.039	121.247
Utlån, garantier og ubenyttede kreditter til og fordringer på kredittinstitusjoner og kunder 31.12.23 tapsvurdert i de ulike stage	17.346.011	2.984.444	287.619	20.618.074

Periodens tapskostnad

	2023 ¹
Periodens endring i forventet kredittap i stage 3	32.801
+ Periodens endring i forventet kredittap i stage 1 og 2	4.883
+ Periodens konstaterte tap som det tidligere år er avsatt nedskrivninger for	1.105
+ Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er avsatt nedskrivninger for	194
- Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	-2.944
= Periodens tapskostnad	36.039

4.8 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Banken har pr. rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.9 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp for samarbeidende gruppe før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjements- beløp før sikkerheter	Engasjements- beløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	419.065	419.065			0 %	
Lokale og regionale myndigheter (herunder kommuner)	697.813	697.813			0 %	
Offentlige foretak	22.154	22.154			0 %	
Multilaterale utviklingsbanker	70.998	70.998			0 %	
Internasjonale organisasjoner	23.684	23.684				
Institusjoner	716.041	716.041			0 %	
Foretak	249.511	249.511			0 %	
Massemarkedsengasjementer	3.763.437	3.763.437			0 %	
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	19.679.325	19.679.325			85 %	
Forfalte engasjementer	296.132	295.649			0 %	
Høyrisiko-engasjementer	-	-				
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.749.389	1.749.389			0 %	
Fordring på institusjoner og foretak med kortsiktig rating	-	-				
Andeler i verdipapirfond	14.615	14.615			0 %	
Egenkapitalposisjoner	372.437	372.437	-15.819		0 %	
Øvrige engasjementer	140.240	129.910			0 %	
Sum	28.214.841	28.204.028	-15.819	-		

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Banken benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Til fastsettelse av belåningsgrunnlag for boligeiendommer benyttes verktøy som balanserer vurderinger foretatt av takstmenn og eiendomsmeglere.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.10 Eiendeler som kan stilles som sikkerhet for lån i sentralbanken

Tabellen viser bankens finansielle eiendeler som kan stilles som sikkerhet for lån i sentralbanken Pr. 31.12.2023. Eiendelene er bokført til virkelig verdi.

Eiendeler

Rentebærende verdipapirer	2.361.806
herav: Covered bonds (inkl. OMF)	1.428.952
herav: sikrede verdipapirer (ABS)	
herav: utstedt av offentlig forvaltning	932.854
herav: utstedt av finansielle foretak	
herav: utstedt av ikke-finansielle foretak	-
Sum	2.361.806

4.1.1 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Samlet engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav forbundet med cva-tillegg utgjorde 109 millioner kroner for gruppen (engasjementsbeløp før sikkerhetsstillelse og konverteringsfaktor).

Matrisen under viser derivatkontraktenes virkelige verdi før og etter motregning.

Motpartsrisiko ved derivatkontrakter

Beløp i tusen kroner	Virkelig verdi¹
Før motregning	35.973
Etter motregning	-

¹ Med virkelig verdi før motregning forstås summen av virkelig verdi av alle kontrakter med positiv verdi.

Virkelig verdi etter motregning er summen av virkelige netto positive verdier mot hver enkelt motpart.

I de tilfeller hvor banken har en netto negativ verdi på sitt samlede engasjement mot en motpart i derivatavtaler skal banken stille til sikkerhet et innskudd (collateral). Totens Sparebank har sine derivatavtaler mot andre norske finansinstitusjoner og har både plassert og mottatt innskudd som sikkerhet for derivatavtaler. Dette avregnes løpende etter derivatenes verdi.

5. EGENKAPITALPOSISJONER

Aksjer og fond bokføres enten i kategorien virkelig verdi over resultatet eller som aksjer til virkelig verdi over total resultatet. Alle aksjer og fond er bokført til virkelig verdi. For finansielle instrumenter som handles i et aktivt marked fastsettes virkelig verdi på bakgrunn av observerte markedsverdier. For øvrige finansielle instrumenter blir det brukt interne eller eksterne estimater basert på blant annet sist kjente omsetningskurs og nåverdiberegninger.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi og virkelig verdi. Aksjene som er definert til å være til strategisk formål er aksjene i Eika Gruppen AS og Eika Boligkreditt AS

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Egenkapitalposisjoner (beløp i tusen kroner)

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi
Aksjer og andeler – gevinstformål	45.019	45.019
– børsnoterte aksjer		
– andre aksjer og andeler	45.019	45.019
Aksjer og andeler – strategisk formål	611.113	611.113
– børsnoterte aksjer		
– andre aksjer og andeler		

¹ "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6. RENTERISIKO

Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebindingstid mellom aktiva og passiva poster. Banken vil da ikke kunne gjennomføre rentendringer parallelt for alle balanseposter. Total renterisiko, samt renterisiko knyttet til porteføljen av sertifikater og obligasjoner, blir regelmessig rapportert til styret (kvartalsvis).

Banken skal ha en moderat risiko og risikoen har gjennom hele året ligget innenfor de rammer styret har vedtatt.

Basert på konsernets balanse pr. 31.12.2023 gir et parallelt skift i rentekurven på to prosentpoeng en total renterisiko på ca. 2,0 mill. kroner. Markedsverdien på porteføljen av sertifikater og obligasjoner klassifisert som omløpsmidler vil ved en tilsvarende endring i liten grad endres, da disse er i flytende rente.

7. STYRING OG KONTROLL AV RISIKO

7.1 Vurdering av risiko og samlet kapitalbehov – ICAAP (pilar 2)

ICAAP er bankens prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være framoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidige risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering eller rammer også må vurdere kapitalbehovet ut fra planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Den vedtatte fusjonen med SpareBank 1 Østlandet er betinget av at nødvendige myndighetsgodkjenninger gis uten vilkår eller på vilkår som ikke vesentlig endrer forutsetningene bankene har lagt til grunn ved inngåelsen av fusjonsavtalen. Det tas sikte på å gjennomføre sammenslåingen i løpet av fjerde kvartal 2024. Parallelt med arbeidet med fusjonsplanen har styret vedtatt risikostrategier med rammer og budsjett for 2024 med forutsetning om fortsatt drift som selvstendig bank. Vurderinger av risikoeksponeringer, beregninger av kapitalbehov og kapitalmål i bankens ICAAP 2024 vil gjelde frem til juridisk fusjon mellom bankene. Det er dermed ingen endringer i forhold til tidligere i hvordan risiko og kapitalbehov vurderes.

Banken har i ICAAP stresstestet bankens kapitaldekning gitt ulike stressscenarioer og på denne måten testet om bankens ansvarlige kapital er på et akseptabelt nivå. Stresstestene har vist at banken har tilstrekkelig ansvarlig kapital til at banken kan tåle et senario med et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur.

Vurdering av risiko og kapitalbehov er utført både for konsernnivå og samarbeidende gruppe. Totens Sparebank har to datterselskaper. Datterselskapene består av et eiendomsselskap og et boligkredittforetak. Det er bankens konsoliderte tall som er lagt til grunn, slik at datterselskapene er inkludert. I tallene for samarbeidende gruppe inngår en andel av Eika Gruppen As og Eika Boligkreditt som tilsvarer Totens Sparebanks sin eierandel. Bankens strategi og tilhørende mål og rammer er fastsatt i egne strategidokumenter for risikoområdene.

Styret har behandlet ICAAP i flere styremøter og vedtak om fremtidige kapitalmål ble vedtatt 11.03.2024. Bankens administrasjon har forberedt dokumentasjonen, og styret har gjennom diskusjoner i styremøtene konkludert på bankens kapitalbehov med nødvendige tiltak. Risikoutvalget har forberedt behandlingen i styret.

Banken benytter på flere områder maler utarbeidet av Eika Gruppen (Eika ViS) som utgangspunkt for bankens risikostyring, herunder utarbeidelse av både grunnlaget for kapitalbehovsvurderingen og selve ICAAP-rapporten.

Internrevisor (PwC) har gått igjennom beregninger og metodikk for kapitalbehovsvurderingene og selve rapporten.

Finanstilsynet vurderer gjennom Supervisory review and evaluation process (SREP) det samlede risikonivå og tilhørende kapitalbehov. Bestemmelsene om vurdering av risiko og samlet kapitalbehov er tatt inn i finansforetaksloven. Dessuten vises det til rundskriv 3/2022 «Finanstilsynets praksis for vurdering av risiko

og kapitalbehov». Rundskrivet beskriver hovedelementene i Finanstilsynets metode for å vurdere foretakenes samlede risikonivå og tilhørende kapitalbehov (SREP), herunder inndeling av finansforetakene i fire grupper basert på størrelse, kompleksitet og virkeområde, samt graden av risiko foretaket representerer for det finansielle systemet.

Totens Sparebank er kategorisert i oppfølgingsgruppe 3, noe som innebærer at banken vil motta detaljert SREP-vurdering med skriftlig tilbakemelding fra Finanstilsynet hvert tredje år. I vedtak av 14.03.2023 reduserte Finanstilsynet pilar 2-kravet til Totens Sparebank fra 1,6 % (bestående av ren kjernekapital) til 1,5 %, bestående av minimum 0,84 % ren kjernekapital og minimum 1,13 % kjernekapital. I tillegg til minstekravet i pilar 1 og pilar 2 skal banken ha en samlet buffer utover minstekravet bestående av ren kjernekapital, for å dekke summen av de til enhver tid gjeldende bufferkrav i pilar 1, jfr. finansforetaksloven § 14-3. Videre forventer Finanstilsynet at banken tilpasser kapitalmål og faktisk kapitaldekning slik at banken har en kapitalkravsmargin, bestående av ren kjernekapital, på minimum 1,0 % utover det samlede kapitalkravet. Finanstilsynets vedtak har vært gjeldende fra 31.03.2023

7.2 Bruk av ICAAP i banken

Banken gjør en fullstendig kapitalbehovsvurdering minimum én gang per år. Denne prosessen sees i sammenheng med og påvirker bankens utarbeidelse av strategiske planer og budsjettprosess.

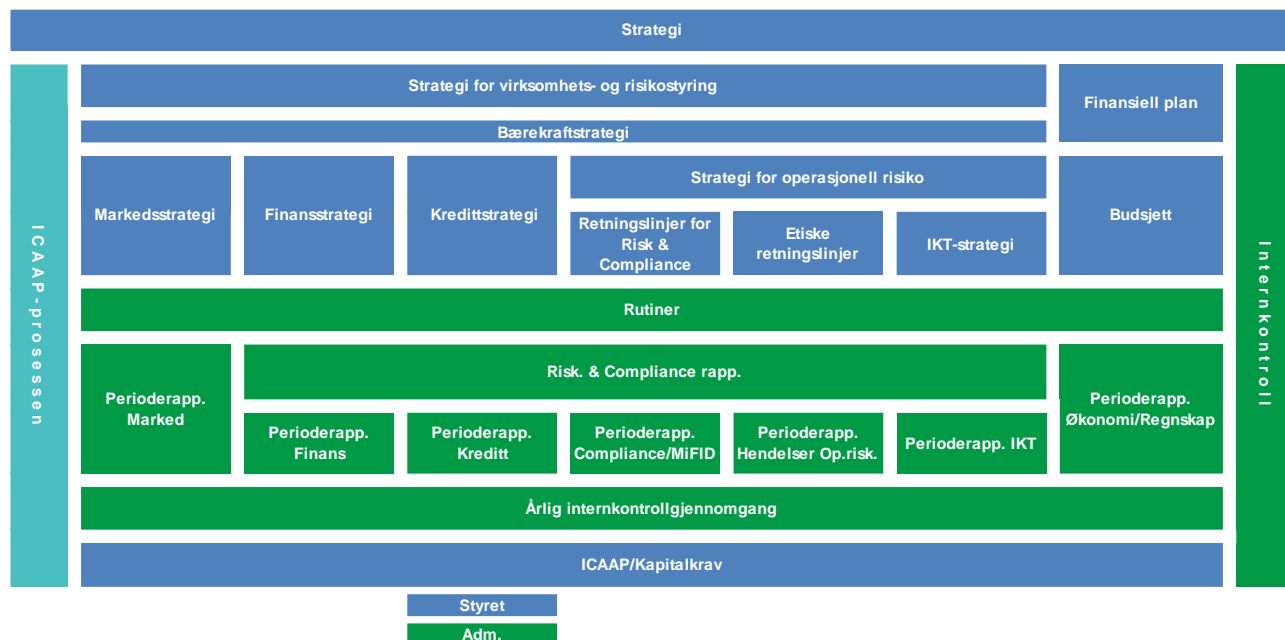
Bankens strategi og tilhørende mål og risikorammer, gitt fra styret til adm. banksjef i risikostrategier/retningslinjer for risikoområdene, inngår som et viktig grunnlag for kapitalbehovsvurderingene. Samtidig vil kapitalbehovsvurderingene påvirke hvordan rammer og mål fastsettes i rammeverket for risikostyring.

Prosessansvarlige/ledere i banken er involvert ved utarbeidelse av ICAAP. Disse involveres blant annet i utarbeidelse av risikoanalyse og vurdering av bankens internkontroll.

7.3 Organisering av risikostyringen

Styret har i strategi for virksomhets- og risikostyring blant annet gitt overordnede prinsipper for internkontroll, samt satt krav til helhetlig risikostyring. Risikostrategien beskriver også organiseringen av viktige funksjoner. Her beskrives også styrets overordnede risikotoleranse, mens konkrete rammer for kreditt-, likviditets-, markeds-, og operasjonell risiko fastsettes i egne risikostrategier for de ulike risikotypene.

Rammeverk for virksomhetsstyring i Totens Sparebank

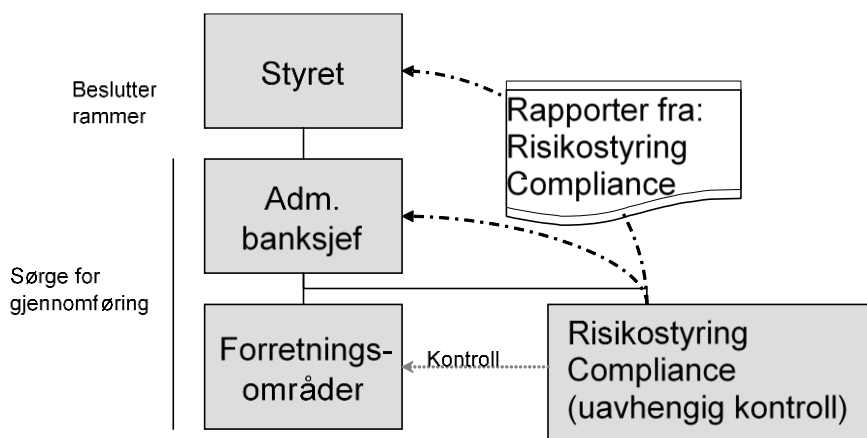

Banken har etablert en risikostyringsfunksjon, som er en uavhengig støttefunksjon for forretningsområdene og styret, og som skal sikre at alle vesentlige risikoer i institusjonen er identifisert, vurdert, målt og rapportert av de relevante organisatoriske enhetene. Funksjonen skal bidra til at banken videreutvikler og implementerer et helhetlig rammeverk for risikostyring og internkontroll, som samsvarer med eksterne og interne krav.

Banken har også etablert en uavhengig compliancefunksjon. Funksjonen har en forebyggende, rådgivende og kontrollerende rolle. Compliancefunksjonen skal bidra til at banken identifiserer, overvåker, tester og rapporterer om compliancerisiko. Funksjonens arbeid skal ha en risikobasert tilnærming med hensyn til hvor ressurser settes inn.

Risikostyringsfunksjonen og compliancefunksjonen utarbeider kvartalsvise rapporter til styret, som omfatter alle forretningsområder og gir kommentarer/vurderinger til status. Rapporteringen må omfatte mangler identifisert i risikohåndteringen, retningslinjer og oppfølging av handlingsplaner og tiltak identifisert gjennom internkontrollarbeidet, risikomatriksen og egne kontrollplaner.

Risikostyringsfunksjonen og compliancefunksjonen rapporterer til adm. banksjef, og kan rapportere direkte til styret i tilfeller der styret ikke får nødvendig informasjon om vesentlige risikoer via den alminnelige rapporteringen. Risikostyringsfunksjonen skal alltid varsle styret i tilfeller der identifiserte risikoer påvirker eller kan påvirke bankens måloppnåelse.

Banken har definert sin risikotoleranse for følgende risikotyper:

Risikotype	Risikoappetitt
<p><u>Kredittrisiko</u> Med kredittrisiko forstås risiko for tap og ekstra kostnader knyttet til at bankens låne- og kredittkunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser iht. avtaler, samtidig med at etablerte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Kredittrisiko omfatter også tapsrisikoen knyttet til avgitte garantier for oppfyllelse av kunders forpliktelser</p>	<i>Lav(PM)/Moderat(BM)</i>
<p><u>Likviditetsrisiko</u> Med likviditetsrisiko forstås risiko for at banken ikke klarer å innfri sine gjeldsforpliktelser. Likviditetsrisiko er også risikoen for at banken ikke kan refinansiere sin gjeld og/eller finansiere sin aktivitet uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på likvide eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.</p>	<i>Moderat/Lav</i>
<p><u>Markedsrisiko</u> Med markedsrisiko forstås risiko for tap i markedsverdier for eiendeler som følge av svingninger i aksjekurser, renter, kredittspreader og valutakurser.</p>	<i>Lav</i>
<p><u>Operasjonell risiko</u> Med operasjonell risiko forstås risiko for tap som følge av utilstrekkelige/sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Dette omfatter juridisk risiko, compliance risiko, belønnings/insentivrisiko og omdømmerisiko.</p>	<i>Lav/Moderat</i>

7.3.1 Kredittrisiko

Bankens kredittstrategi fastsetter krav, rammer, organisering m.v. for styring av bankens kredittrisiko.

Bankens kredittrisiko skal være lav til moderat. Dette innebærer at banken skal ha en forsiktig vekststrategi og konservative føringer og rammer vedrørende kundesegmentering, bruk av boligkredittforetak, mislighold og porteføljekvalitet.

Kredittrisikoen styres i tillegg gjennom etablerte rutiner og retningslinjer. Banken har etablert en fullmaktstruktur ved innvilgelse av lån og kreditter, og har etablert en kredittkomité for større kredittsaker.

Lån og kreditter gis bare til personer og selskap som vurderes til å ha evne og vilje til å betjene sin gjeld med løpende inntekter / inntjening fra sin virksomhet. Banken beregner kundens evne til å betjene gjelden (likviditetsoverskudd) med utgangspunkt i inntekter, utgifter, samt renter og avdrag. Kundens evne til å tåle likviditetssvingninger på kort og lang sikt skal også tillegges vekt.

Alle lån og kreditter etableres som hovedregel med første prioritets pant i betryggende sikkerhet. Banken har retningslinjer som definerer hvilke verdier av de ulike sikkerhetstyper banken legger til grunn for å vurdere sikkerhetsdekningen av et engasjement.

Klimaendringer og miljøutfordringer utgjør en voksende risiko, men også en mulighet til endring og omstilling. Gjennom 2023 har banken implementert nye grønne produkter tilpasset både personmarkedet og bedriftsmarkedet, som har til hensikt å sette ekstra fokus på miljø og energieffektivisering. Banken har også vurdert risikoen knyttet til økt fokus på ESG og risikoen fra klimaendringer og overgangen til et lavutslippssamfunn for bankens utlånsportefølje. Klimarisiko kan deles i overgangsrisiko, som er knyttet til omlegging til lavere utslipp, og fysisk risiko, som skyldes de faktiske effektene av klimaendringer. I bankens markedsområde er på kort sikt overgangsrisikoen vurdert til å være større enn den fysiske risikoen, men begrenses av overgangsperiodens lengde i kombinasjon med effekten av bankens aktive forhold til ESG-risiko ved nye søknader om finansiering. Vurdering av ESG-forhold skal foretas som en integrert del av den totale kredittvurderingen knyttet til en søknad om finansiering.

Ved innvilgelse av boliglån og forbrukslån følger banken «Forskrift om finansforetakenes utlånspraksis» (utlånsforskriften). Banken har hatt en lav utnyttelse av forskriftens fleksibilitetskvoter.

Banken har etablert rammer basert på vedtatt risikotoleranse og overordnet strategi for kredittområdet. Endringer i kredittstrategi og vesentlige brudd på rammer kan gi grunnlag for å endre vurdert kapitalbehov i pilar 2.

Nedenfor vises et utvalg av bankens rammer per 31.12.2023:

Kredittrisiko			
Segmentandeler		Andel totalt	
Sum BM (max)		30,0 %	
Sum PM (min)		70,0 %	
Morbank			
Utlån til BM (max)		45,00 %	
Utlån til PM (min)		55,00 %	
Utlån med pant i bolig- og fritidseiendom overført til boligkreditt som andel av konsernets samlede utlån m/pant i bolig-/fritidseiend., inkludert overførte lån til Eika Boligkreditt AS. Styringsmål 47 % (max-ramme)		50,00 %	
Geografi (i %)		Max Ramme	
Utlån konsern utenfor primærmarkedet		30 %	
Store engasjement		Ramme (Mkr)	
Største grupperte engasjement		490	
Bransjer (BM) Mkr	Max Ramme	Ramme (enk)	
Transport	200	50	
Varehandel	200	25	
Industri	225	50	
Utvikling av byggeprosjekter	1.700	490	
Oppføring av bygninger	850	490	
Annen bygge-/anleggsvirksomhet	200	75	
Jordbruk, skogbruk og fiske	1.500	35	
Omsetning og drift av fast eiendom	2.600	300	
Helse- og sosialtjenester	150	50	
Faglig, vitenskap. og teknisk tj.yting	175	40	
Kulturell virks., underholdn. og fritidsakt.	80		
Overnattings- og serveringsvirksomhet	40		
Samlet eksponering alle bransjer	7.300		
Restanse morbank	Max Ramme	Restanse konsern	Max Ramme
> 90 dager PM	1,10 %	> 90 dager PM	1,00 %
> 90 dager BM	1,80 %	> 90 dager BM	1,80 %
> 30 dager PM	1,80 %	> 30 dager PM	1,40 %
> 30 dager BM	1,80 %	> 30 dager BM	1,80 %
Mislighold (morbank)	Max Ramme	Mislighold (konsern)	Max Ramme
PM	1,20 %	PM	1,10 %
BM	3,00 %	BM	2,90 %
Totalt	-	Totalt	1,50 %
Porteføljekvalitet utlån (PM og			Ramme
Andel utlån lav risiko PM (1-3) min. ramme			78,0 %
Andel utlån høy risiko PM (8-10) max ramme			7,0 %
Andel utlån tapsutsatt/mislighold PM (11-12) max ramme			1,0 %
Andel utlån lav risiko BM (1-3) min ramme			29,0 %
Andel utlån høy risiko BM (8-10) max ramme			28,0 %
Andel utlån tapsutsatt/mislighold BM (11-12) max ramme			4,0 %
Gjennomsnittlig PD			Max Ramme
PM			1,00 %
BM			4,00 %

7.3.2 Likviditetsrisiko

Med likviditetsrisiko forstås risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av ekstra dyr finansiering. Bankens finansstrategi fastsetter krav og rammer for styring av bankens likviditetsrisiko. Hovedmålet for likviditetsstyringen er å sikre at banken har en god finansieringsstruktur og tilstrekkelig med likviditet av god kvalitet for å opprettholde en forsvarlig drift - også i en stresset situasjon. Generelt vil lavere likviditetsrisiko innebære høyere kostnader knyttet til bankens finansiering og likviditetsreserve. Samlet skal likviditetsrisikoen være moderat til lav.

Styring og kontroll

Banken skal ha en lav til moderat refinansieringsrisiko. Dette innebærer at banken skal være forsvarlig og langsiktig finansiert. Finansiering med kort tid til forfall skal i sin helhet være dekket med likvide midler. Forfall på innlånene ellers skal ha en betryggende spredning i tid. Finansiering ved innskudd skal være veldiversifisert og i all hovedsak fra kunder med et forhold til banken. Likviditetsporteføljen skal ha en lav markedsrisiko. Kvalitet på bankens likvide eiendeler skal være høy. I tillegg skal porteføljen være stor nok slik at den sikrer rask tilgang på likviditet i krisesituasjoner.

Styret skal kjenne til og forstå alle risikoene ved finansiell virksomhet. Det skal godkjenne Finansstrategien og risikorammene. I tillegg skal forutsetninger og resultater knyttet til stresstester drøftes. Styret skal påse at vedtatte retningslinjer blir etablert og fulgt i banken. Administrerende banksjef har ansvar for at relevante dokumenter er behandlet og vedtatt av styret. Retningslinjer styret har vedtatt skal på en forsvarlig måte følges opp med hensyn på dokumentasjon, gjennomføring og overvåking av aktivitetene. Adm. banksjef har fullmakt fra styret for finansiering av banken. Denne fullmakten er delegert videre til banksjef Økonomi og Finans som igjen delegerer fullmakten til Controller Økonomi og Finans. Banksjef Økonomi og Finans har ansvaret for bankens økonomistyring, finansieringsvirksomhet og likviditetssituasjon. Finansieringsvirksomheten og likviditetsstyringen, herunder handelsfunksjonen, utføres av finansavdelingen, og ledes av banksjef Økonomi og Finans. Banksjef Økonomi og Finans innehar i tillegg stillingens som daglig leder for bankens datterselskap Totens Sparebank Boligkreditt AS.

Leder for Finansavdelingen er ansvarlig for handler med verdipapirer og utstede av egne obligasjonslån (handelsfunksjonen). For å ha et tilfredsstillende nivå på den operasjonelle risikoen knyttet til handelsfunksjonen skal det være to personer som til enhver tid kan utføre disse oppgavene. Controller Økonomi og Finans er derfor gitt fullmakt og opplæring til å handle med verdipapirer og utstede egne obligasjoner. For å sikre at det er et tilfredsstillende skille mellom handels-, bokføring- og oppgjørsfunksjonen skal det, i de tilfeller der Controller Økonomi og Finans foretar handler, være Økonomisjef som bokfører og formidler disse handlene til oppgjørsfunksjonen. Oppgjørsfunksjonen er uavhengig av både økonomi- og finansavdelingen.

Bankens andrelinjekontroll ivaretas av avd. Risk & Compliance. Funksjonen er uavhengig av forretningsområdet. Det utføres regelmessige stikkprøvekontroller i henhold til kontrollplan. Resultater av kontrollene rapporteres til adm. banksjef og styret med kopi til leder for Finansavdelingen. Bankens tredjelinjekontroll utføres eksternt – for tiden Pricewaterhouse Coopers AS, som foretar en uavhengig vurdering av bankens system for styring og kontroll av likviditetsrisiko. Internrevisjonen gjennomgår og

vurderer compliance/etterlevelse, herunder styrende dokumenter, organisering og ansvarsforhold, måling og løpende overvåking og rapportering. Internrevisjonen fokuserer også på oppfølging av anbefalinger gitt i tidligere års internrevisjonsrapporter, samt vurderer området opp mot god praksis.

Bankens kilder for finansiering er i hovedsak innskudd fra kunder, overføring av lån til bolig- og næringskreditt for opptak av obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), egenkapital og innlån fra finansmarkedet med fast løpetid. Hvor stor andel hver av de tre finansieringsformene skal ha avhenger av prisen banken betaler for finansieringen samt kvaliteten på disse målt ved stabilitet og forutsigbarhet. Over korte tidsperioder eller perioder med finansiell uro kan det være aktuelt å benytte fremforhandlede trekkfasiliteter, kortsiktige lån og salg av likvide eiendeler. Konsernets gjennopprettingsplan ivaretar kravene til beredskapsplan på likviditetsområdet.

Innskudd skal være bankens viktigste finansieringskilde. Det settes minimumsmål for innskudd – både som andel av utlån i morbank og samlet inkludert overførsel til boligkreditt. Innskudd fra kunder som enten har et forretningsmessig forhold til banken eller har innskudd som dekkes av innskuddsgarantiordningen anses som svært stabil finansiering. Det samme er tilfelle for innskudd der kundene har mer enn 90 dagers oppsigelsesfrist. Banken har da noe tid på å finne ny alternativ finansiering når innskuddene innfris. Øvrige innskudd ventes å være mindre stabile, og derfor mindre attraktive som finansieringskilde for utlån. Det er en målsetning om å ha en relativt lav andel slike innskudd, selv om dette innebærer lavere innskuddsdekning enn gjennomsnittet for norske sparebanker på vår størrelse.

Bankens portefølje av innlån (senior obligasjonslån og sertifikater) bør i størst mulig grad være langsiktig. Det skal arbeides aktivt for å sikre at banken har tilgang til flest mulig finansieringskilder, og ikke være avhengig av en eller få banker/meglere. Opptak av senior obligasjonslån er en viktig kilde for langsiktig usikret finansiering.

Boligkreditt utgjør en betydelig del av finansieringen av boliglån. Overføring av boliglån til et boligkredittselskap flytter finansieringsbehovet for disse lånene over på boligkredittselskapet. I tillegg til å ha eget boligkredittselskap – Totens Sparebank Boligkreditt – har banken også tilgang til å overføre lån til Eika Boligkreditt. Obligasjoner utstedt av boligkredittselskaper innebærer at obligasjonseierne vil bli gitt en særskilt fortrinnsrett foran andre krav som rettes mot selskapene.

Det skal være ekstra fokus på å opprettholde bankens muligheter for å låne senior obligasjonslån, da det er i dette markedet banken raskt kan hente usikret finansiering i en stressituasjon. Det skal også gjøres grundige vurderinger for hvordan sammensetningen av finansieringen påvirker bankens refinansieringsevne under stress. Med dette menes i særlig grad hvordan erstatte senior obligasjoner som forfaller i en situasjon der det ikke er mulig å oppta nye senior obligasjoner. For å få dette til skal banken – i tillegg til å ha en stor nok likviditetsportefølje - ha tilstrekkelig med «OMF potensiale». Med dette menes utlån til kunder som på relativt kort tid kan overføres til et boligkredittforetak og stilles som sikkerhet for utstedelser av obligasjoner med fortrinnsrett.

Bankens likviditetsrisiko styres og begrenses ved at det er satt måltall for andel innskudd, andel stabile innskudd, NSFR, andel kort markedsfinansiering, LCR, beregning av refinansieringsevne under stress og beregning av relativt OMF potensiale. Det er satt krav om minste gjennomsnittlig gjenværende tid til forfall for innlån med fast løpetid. Videre beregnes et scenario der det oppstår en kombinasjon av bankspesifikk- og

markedsmessig stress der a) morbanken ikke har tilgang til ny ekstern finansiering, b) en stor andel av ikke stabile innskudd trekkes ut av banken, c) en vestlig andel av stabile innskudd trekkes ut av banken, d) det gjøres opptrekk av rammelån og garantier, e) verdien av bankens likviditetsportefølje faller, og f) rentenettoen reduseres. Det skal tas høyde for et vesentlig boligprisfall som fører til at banken må kjøpe senior gjeld fra boligkreditselskapene tilsvarende lånebeløp som overgår maksimal belåningsgrad og misligholdte lån. Beregningene skal gjøres med ulike tidshorisonter. Nivået på bankens likviditetsreserve, trekkrettigheter og OMF-potensiale skal minst dekke de likviditetsmessige effekter ved stresset.

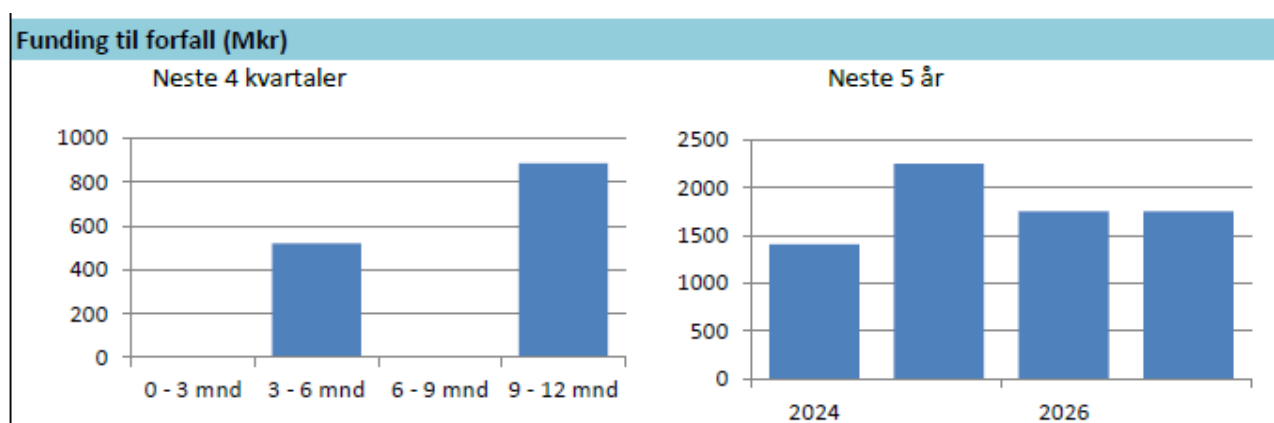
De daglige likviditetssvingningene følges opp gjennom overvåking av bankens posisjon i NICS og bruk av innskudd og trekkrettigheten i DNB. Likviditetsprognoser utarbeides månedlig, og det rapporteres på status knyttet til eksponering i forhold til fastsatte rammer til bankens styre.

Eksponering

Banken har fastsatt mål for LCR på 110 %. Per 31.12.2023 har banken en LCR på 274 %, . Banken har fastsatt et minimumsnivå på NSFR på 110 %. Per 31.12.2023 har banken en NSFR på 147 %. Morbanken har et minimumsmål for innskuddsdekning på 72 %. Minimumsmål for innskuddsdekning inklusive lån overført til boligkreditter er 47 %. Per 31.12.2023 er innskuddsdekningen hhv. 72,0 % og 47,2 %.

Utlån med pant i bolig overført til boligkreditt som andel av samlet utlån til personmarkedet, inkludert overførte lån til boligkreditt, er på linje med nivået i sammenliknbare banker og var ved årsskiftet på 42,8 prosent.

Likviditetsrisikoen reduseres gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter, løpetider og valuta. Figurene under viser konsernets forfallstruktur per årsskiftet.

Rapporteringen skal skje på en strukturert og systematisk måte slik at rapporteringen sikrer tilstrekkelig, nøyaktig, hensiktsmessig og tidsriktig informasjon til nødvendige mottagere.

Administrerende banksjef mottar månedlig rapportering fra «Risk og Compliance» om status for alle måltall på finansområdet foruten indikatorene ROP, RUS, NSFR og stresstest som rapporteres kvartalsvis. Ved

rapportering brukes tall fra balansen i månedsregnskapet som er gjenkjennelige for styret. Det skal påses at der er tilstrekkelig med kvalitetssikring av rapportering, med både rimelighetskontroller og stikkprøver av dataene. Kvartalsvis utarbeides en rapport som presenteres for bankens styre som omhandler alle relevante måltall.

7.3.3 Markedsrisiko

Den samlede markedsrisikoen knyttet til bankens likviditetsstyring og investeringsportefølje består av spreadrisiko (endrede kredittpåslag), valutakursrisiko (for verdipapirer i utenlandsk valuta) og renterisiko (for verdipapirer med fast rente). Valutakurs- og renterisiko kan reduseres ved bruk av finansielle instrumenter. Det er ikke noe utviklet marked for derivater som kan bidra til redusert spreadrisiko.

Styring og kontroll

Bankens finansstrategi fastsetter rammer for tillatte instrumenter, renterisiko og valutarisiko. Disse er basert på vedtatt risikotoleranse og overordnet strategi for området. Risikoen styres i tillegg gjennom etablerte rutiner og retningslinjer. Bankens markedsrisiko skal være lav for likviditetsporteføljen.

Totalrammen for likviditetsreserven foruten innskudd i Norges Bank og plasseringer i norske statscertifikater er maksimalt NOK 3.250 millioner. Rammen for bankinnskudd er NOK 500 millioner. Innskudd skal plasseres i banker som har en offisiell rating på A- eller bedre. Totalrammen for likviditetsporteføljen er på 2.750 millioner. Rammen for offentlig sikrede papirer unntatt norske statscertifikater er på 1.100 millioner, OMF 1.500 millioner og senior bank, finans og kraft 150 millioner. Innenfor offentlig sikret og OMF kan banken kun eie verdipapirer som inngår i LCR eller som er mulig å deponere i Norges Bank. Obligasjons- og pengemarkedsfond kan benyttes dersom investeringsmandatet faller innenfor bankens definisjon av hva som kan inngå i likviditetsporteføljen.

Derivater skal kun benyttes i sikringsøyemed. Som sikring menes inndekking av en uønsket åpen eksponering. Aktuelle sikringsinstrumenter for styring av eksponeringen vil være renteswapper, valutaswapper, fremtidige renteavtaler (FRAer), renteopsjoner og aksjeopsjoner. Derivatene kan både kjøpes og selges med tanke på inndekking av åpen eksponering. Banken skal som hovedprinsipp ikke ha valutaeksponering. Innlån eller plasseringer i valuta skal swappes over i norske kroner slik at valutarisikoen elimineres.

Eksponering

Banken har etablert en teknisk løsning og tilhørende rutiner som ivaretar behovet for korrekt og pålitelig informasjon om bankens eksponering for å følge opp alle rammer for finansielle instrumenter. Ved store markedsbevegelser eller ved høy rammeutnyttelse skal oppdateringen skje så ofte at man i tilstrekkelig grad sikrer overholdelse av rammene til enhver tid.

7.3.4 Risikoanalyse operasjonell risiko

Operasjonell risiko er tett knyttet til bankens øvrige risikoområder og oppstår som en del av daglig operativ drift. Risikoens vesentlighet vises gjennom risiko for økonomiske tap og/eller risiko for manglende måloppnåelse. Operasjonell risiko skal søkes redusert så lenge det er en positiv kost/nytte av det risikoreduserende tiltaket.

Bankens strategi for operasjonell risiko fastsetter nivået for operasjonell risiko. Risikotoleransen for operasjonell risiko er lav/moderat. Banken skal innrette virksomheten slik at den i størst mulig grad unngår store tap knyttet til operasjonelle hendelser.

Det er etablert retningslinjer for ansattes identifisering og rapportering av operasjonelle tapshendelser og styret har satt rammer for hvor stort økonomisk tap banken aksepterer fra hendelser og andre identifiserte risikoer.

Banken har stort fokus på å innrette virksomheten i tråd med Hvitvaskingsloven og har økt ressursbruken innen området betydelig de siste årene. Det er etablert et rammeverk for AHV som beskriver overordnede lovkrav, styrets risikotoleranse og bankens retningslinjer. Det er også etablert retningslinjer for behandling av personopplysninger som legger til rette for at behandling av personopplysninger skjer på en forsvarlig og sikker måte. Retningslinjer for utkontraktert virksomhet beskriver nødvendige vurderinger og oppfølging av bankens leverandører og avtaler. Det er implementert et system for «contract management» som legger til rette for registrering og forvaltning av avtalene. Banken utvikler ikke IT-systemer eller drifter egne forretningsspesifikke applikasjoner. Gjennom samarbeidsavtalen med Eika Gruppen, baserer banken seg på inngåtte avtaler om utkontraktering av IT-operasjonene Eika gjør på vegne av banken.

7.3.5 Forretningsmessig og strategisk risiko

Forretningsmessig risiko er risikoen for uventede inntektssvingninger fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og/eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger, endret kundeadferd og endret konkurransesituasjon. Inntreden av nye aktører for eksempel på betalingsformidling kan gjøre at det er mindre inntektsmuligheter innenfor dette området fremover. Eika Gruppens samarbeid med Vipps kan være et viktig bidrag til å opprettholde dette forretningsområdet.

Bankens strategi bygger på at kundene ønsker en personlig rådgiver og stabilitet og langsiktighet i både kundeforhold og tilgjengelighet. Det medfører at Totens Sparebank vil ha et noe høyere kostnadsnivå enn rene internett-banker. Det er en forutsetning for denne strategien at det finnes en betalingsvillighet for kompetanse og rådgiving på finansielle tjenester. Totens Sparebank ser at bankens marginer stadig er under press og at det kreves stor evne til å omstille seg i takt med endringer i markedet. Dette gjelder både markedsmessige og tekniske omstillinger, og endringer i bankens organisering og strategier. Styret har vurdert at forretningsrisikoen ikke vil generere et kapitalbehov for banken, fordi svekket inntjening kommer gradvis over tid og representerer endringer i rammebetingelser som må dekkes inn gjennom løpende ordinære tilpasninger av driften.

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening knyttet til strategiske valg som vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Dette aktualiserer behovet for å se fremover og sikre seg nødvendig kapital i forbindelse med igangsatte og planlagte aktiviteter. Nødvendige strategiske endringer på grunn av endrede rammebetingelser, herunder strengere myndighetsregulering, overvåkes gjennom den løpende strategiprosessen og følges nøye opp både av Eika Gruppen og banken. Det er av stor betydning for banken at Eika-alliansen fungerer godt og at Eika-bankene har stort fokus på å bidra til at alliansen skal fungere.

I den løpende strategiprosessen formes bankens forretningsområder og produkter med hensyn til nødvendig lønnsomhet, soliditet og vekst. Prosessen er fremoverskuende og skal sikre banken best mulig konkurranseevne. Kunder, lokalsamfunn, ansatte og investorer har ulike krav og forventninger som først kan innfris om driften er lønnsom og forutsigbar. I bankens strategidokument har styret vedtatt overordnede finansielle mål. De finansielle målene revurderes årlig gjennom strategiperioden og justeres om nødvendig.

Banken har lang tradisjon som ansvarlig samfunnsaktør og bidragsyter til vekst og utvikling i vårt virksomhetsområde. ESG-risikoen knyttet til strategiske og forretningsmessige forhold vurderes å være begrenset så lenge banken imøtekommer forventninger og krav i markedet og fra myndighetene. I januar 2021 vedtok banken sin bærekraftstrategi. Denne er retningsgivende for bankens arbeid knyttet til miljø, sosiale forhold og eierstyring (ESG), som en integrert del av bankens virksomhet. Videre oppnådde banken Miljøfyrtårn-sertifisering i 2022. Det er styrets vurdering at arbeidet som nå gjøres innen dette området bidrar til å redusere bankens ESG-risiko knyttet til strategiske- og forretningsmessige forhold.

7.4 Mål for kapitaldekning

Ved fastsettelse av bankens kapitalmål frem i tid har styret lagt til grunn at kapitalnivået til enhver tid skal overstige summen av kapitalkrav i pilar 1, summen av kombinerte bufferkrav, samt det høyeste av ilagt pilar 2-krav fra Finanstilsynet i nytt vedtak av 14.03.2023 og det internt beregnede kapitalbehovet i pilar 2. Videre har styret tilpasset kapitalmålet for den kommende treårsperioden slik at det er god margin til det samlede kapitalkravet, i henhold til Finanstilsynets forventninger basert på resultatet av stresstester.

Styret vedtok på styremøte 11.03.2024 følgende mål for kapitaldekningen på konsolidert nivå.

Kapitalmål - konsolidert	2024 - 2026
Ren kjernekapitaldekning	15,8 %
Kjernetkapitaldekning	17,6 %
Ansvarlig kapitaldekning	20,0 %
Mål for uvektet kjernekapitalandel konsolidert	5,5 %

Målene inkluderer tilbakeholdt overskudd, og konsernet vil ved den løpende oppfølging gjennom kalenderåret inkludere antatt tilbakeholdt andel av resultatet når måloppnåelse kontrolleres.

8. BANKENS RETNINGSLINJER FOR GODTJØRELSESPOLITIKK

Banken har opprettet et godtgjøringsutvalg. Godtgjøringsutvalget har et rådgivningsansvar overfor styret ved fastsettelse og oppfølging av policy for godtgjørelse gjeldende for alle ansatte og skal bistå styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for konsernsjef, samt når det gjelder hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av ledende ansatte. Godtgjøringsutvalget består av fire styremedlemmer hvorav én er ansattrepresentant. Pr 31.12 2023 består godtgjøringsutvalget av: Geir Stenseth (leder), Lise Aasterud, Audun Blegen og Øystein Løvbakke. Utvalget hadde to møter i 2023. Konsernets policy for godtgjøring vedtas av styret etter forutgående behandling i godtgjøringsutvalget. Godtgjøringsordningen rapporteres årlig til styret etter behandling i godtgjøringsutvalget.

For ansatte i Totens Sparebank er fastlønn er den sentrale og vesentligste komponenten. Dette gjelder også ledende ansatte og ansatte med risikofunksjoner. Det er ikke etablert noen form for individuelle kompensasjonsordninger for ledende ansatte, men banken hadde en generell bonusordning for alle bankens ansatte hvor bonus gis til alle ansatte hvis egenkapitalavkastningen i konsernet er over gitte nivåer. Denne bonusordningen er avviklet med virkning fra 01.01.2024. Det er bankens vurdering at en hovedvekt på fastlønn simulerer til stabilitet og langsiktighet i ledelsen. Fraværet av individuelt baserte bonusordninger vurderes som dempende på vilje og incitament til å ta kortsiktig eller overdreven risiko på bankens vegne. Variabel lønn i form av engangstillegg kan anvendes overfor medarbeidere som over tid har blitt påført en ekstraordinær stor arbeidsbelastning. Dersom det gis engangstillegg til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og ansatte med kontrolloppgaver vil dette praktiseres i henhold til reglene i Finansforetaksforskriften og rundskriv 2/2020 fra Finanstilsynet, og vedtas av styret i det enkelte tilfelle.

For ytterligere beskrivelser henvises det til rapport om godtgjørelse til ledende personer som er publisert på bankens nettsider, samt vedlegg med standardiserte skjema, som omhandler godtgjørelsesordninger.

9. INFORMASJONSPLIKT FOR FORETAK SOM HAR EIERINTERESSER I FORETAK SOM UTSTEDER OBLIGASJONER MED FORTRINNSRETT

Totens Sparebank har et eget boligkreditselskap, Totens Sparebank Boligkreditt AS, og benytter både dette selskapet og Eika Boligkreditt AS til å formidle boliglån. Tabellen nedenfor viser andelen av samlede boliglån som er formidlet via disse selskapene og gir i tillegg informasjon om belåningsgrad, sikkerhetsmasse, garantier og bankens eierskap i selskapene.

		Beløp i tusen kroner eller prosent		
		Totens Sparebank Boligkreditt AS	Eika Boligkreditt AS	Samlet for begge selskaper
a	Overføringsrad: Samlet portefølje overført og formidlet til foretak i prosent av samlede utlån til personmarkedet på bankens balanse og bolighypoteklån	21,50 %	24,8 %	46,30 %
b	Gjennomsnittlig belåningsgrad for bolighypoteklån	52,60 %		
c	Overpantsettelsesgrad i sikkerhetsmassen	120,10 %	109,24 %	
d	Tellende sikkerhetsmasses andel av sikkerhetsmasse totalt	100,0 %		
e	Utestående garantiforpliktelse	0	52.800	52.800
f	Bokført verdi av hhv. obligasjoner med fortrinnsrett, aksjer, fondsobligasjonskapital, ansvarlig lånekapital og annen usikret finansiering i kredittforetaket	Obligasjoner med fortrinnsrett		
		Aksjer	225.000	164.918
		Fondobligasjoner		
		Ansvarlig lånekapital		
g	Andre forpliktelser overfor kredittforetaket som følge av aksjonærvtaler og lignende			

10. STANDARDISERTE SKJEMAER FOR OFFENTLIGGJØRING AV OPPLYSNINGER OM ANSVARLIG KAPITAL

Standardiserte skjemaer for Pilar 3 som viser ansvarlig kapital, kapitalgrunnlag og godtgjørelse for konsernet er lagt ut på bankens hjemmeside under:

https://www.totenbanken.no/omoss/investor_relations/diverse-dokumenter